

YENİ ADAMI NİÇİN ÇIKARIYORUM?

YAN :

Y İsmayil Hakkı BALTACIOĞLU
eni Adam kapanmamıştı, çıkı-
yordu. Ancak, Orada bir, sekiz (a)
sayfa, dört sayfa, düzensiz olarak
çıkıyordu. Böylece unutulmuş, aran-
maz olmuştu.

Günün birinde İstanbul Üniver-

Sayfa: 1

İsmayil

1

1

2

1

4
İhtesi Edebiyat Fakültesindeki kür-
sümden atılıvermişim. Açık maaş-
ile geçinemeydim. Büyütmek, yeti-
ştirmek zorunda olduğum çocuklarım
vardı. Ne yapacaktım? Yeni Adam'ı
çıkardım. Onunla yaşadım. Çünkü
otuz yıl önce Yeni Adam oluyordu.
Çünkü Türkiye Yeni Adam'ı istiyordu.
Bu gün okuma yazma deyince hatıra ne geliyor? Fenerbahçe,
Galatasaray, sinema, Spor Toto, ci-
nai zamanlar!...

'1

Okumak

Bir yıl kadar oluyor. Sabah'da
Yüksek Öğretmen Okulunda konfe-
ransını verdim. Saat dokuz çeyrek
var. Kapının önüne çıktım. Karşıya
gececeğim, yol bomboştu. Yalnız Ak-
saray tarafından, uzakta bir oto-
mobilin sönük ışığı görünüyordu, o
kadar. Bu otomobil gelinceye kadar
bu yolu iki kere geçebilirdim.
Bu gibi ölçülerimde hiç yanılmamış-
tım. Bütün süratimle asfaltı geç-
ken yere kapandım, gelen otomobil
pardesüme takılmış beni iki buçuk
metre asfaltın ortasında sürüklemiş-
ti. Eğer ~~son~~ her türlü tehlikeyi
göze alıp da arabayı birden bire sa-
ğa çevirmeseydi, parçalanmış ola-
caktım.

ro

mi

Çapa

Aj

!

Soför

Nümune hastanesine kaldırdılar.
Dokuz yerimden yaralanmışım.
Sağ ayağımın iki kemiği çatlamıştı.
Alçıya koydular. Bana bakan büyük
bekimler bu kazada ölümden kurtul-
mam büyük bir mucize, dediler.

...

Ölümden kurtulduktan sonra dü-
şünmiye başladım. Allah benim ca-
nımı ~~olmadı~~. Bunda elbet bir hik-
met var. Demek dünyada ölmeden
önce yapacağım ödevler var dedim.
Bu ödevlerden bir kısmı da yazmak
isteyip de şimdiye kadar yazamadı-
ğım ~~her~~ altı eserdir. Bunların ko-
nularını not ettim. İkinci daha has-

a

bu

beş

3

7

anede iken yazmaya başladım. Eksik Adam adlı piyesim. Bu piyesin temini yirmi yıl önce hazırlamıştım. İkinci eserim Gökaltın adlı bir çalışmadır. Diyarbakır'daki Gökaltın müzesi tarafından basılacaktır.

Üçüncü eser Türk Plâstik Sanatları'dır. İlahiyet Fakültesi'deki Türk ve İslâm Sanatları Tarihi Enstitüsü'nün kararı üzerine yazmıştım. Parası olmadığı için basamamıştım. Basılıp basılmıyacağı da belli değildir.

Kararlarım arasında yeni adam'ı diriltmek de vardır. Bunu da yazıyorum. Yeni Adam otuz üç yıldan beri kültür, uygarlık dâvaları üzerinde durmuştur. Bu arada milliyete, milliyet anlayışıyla dine, dile, sanata verdiği önem büyüktür. Yeni Adam bundan sonra dini, mezhebi, tarikatı ne olursa olsun, türk olanın türk olarak tanınmasına teknik bakımından ne kadar geri olursak olalım, Kültür, dil, sanat bakımından dünya uluslarından üstün olduğumuzu belirtmeye çalışacaktır. Yeni Adam artık Kültür adamlarının ilgisini bekliyor.

Yeni Adam'ın yakın nushalarında ortaya koyacak birkaç psikoloji, estetik tezim var. Bunları son zamanlarda edindim. Bütçeler Batı anlayışı ile çalışmaktadır. Ne olursa olsun, açıklıyacağım.

Ben yeni Adam'ın satışı ile geçinmiyorum. Onun okunmasını istiyorum. Siz okuyucularımın bildirecekleri adreslere örnek nushaları göndereceğiz. Allah hepimizin yardımcısı olsun.

Maj

Maj

k

ti

Maj

e

a

i n

o

r

p

Maj

ı

ı

A
Man

p

i

1

BÜYÜK İNSAN ŞAHSIYETİ

Yazan: Nurettin Atasayaz

Birlik (Bilecik)

Atatürk'ün şahsiyetleri, hadiseleri süzen ve yalsız kendisine yarıyan cevveleri kabul eden, her yapmacık, her yalan, her geçici şeyi kovvan bir zakâyâ sahipti.

Muz açıklığın eşini medrese klâsik Atatürkün zekâsında bulduğularının şekli ve lisanî olas belagatlerinde değil, Türk halkının tarihî sağduyusunu bulmak mümkündür.

Atatürkün Türklüğe işte bu noktada kuvvetle görülür. Onun zekâsının kökü, halkın sağduyusuna dayanır.

Atatürkte, ferdî hislere çok yakın olan dar kıymetlere sığan onunla izahı mümkün olmıyan bir yürek vardı. Onda, milliyet, insaniyet, medeniyet gibi büyük beşerî değerleri kapsıyan bir yürek, bir ruh vardır. Bu değerler, onun yüreğini, ruhunu o derecede kapsamıştı ki, diğer ufak ve ferdî değerlerin seyrini bulmak mümkün değildir. «Mutedil adam» mefköresi bu hilkakti kat'iyyen ifade edemez.

Atatürk'ün yüreğini ve ruhunu görmek için ferdî hayatında uzaklaşarak seyretmekle mümkündür.

Atatürkün haricî tesirlerin karşısında bozulmıyan bir idaresi, tabiatın bütün kuvvetleri gibi zaruret icabın bir tecellisi idi. Hiç bir hadise, hiç bir ölüm korkusu onu tuttuğu yoldan çevirememiştir.

Atatürk, Mistik tarihçilerin kabul ettiği Türk milletini ölümden kurtulma (şuuna) mazhar eden esra-

muğ şakılgın eşini
medrese klâsik

1

şuuna

renge bir fert te değildir. Atatürk; hayat ağacının kuruyan, artık meyve vermiyen hasta dallarını hiç acı-mada nkesen, budayan, ona mükem-mel bir medeniyet bahçıvanlar gibi ağacı'nhayatını fırtınalara, böcek-lere, kurtlara terketmiyen ,ona dai-ma gözliyen, kıskanan, koruyan eş-siz .bir san'atkârdır.

Bütün aşılar gibi ,bu medeniyet aşısının da hakikî kıymeti ancak meyvaları Kemale geldikten sonra anlaşılacaktır.

Bu itibarla Atatürk'ün Türk ta-ririndeki yeri eskiyi tamire ,yahut ayrı cnsleri yaklaştırmıya çabalıyan tanzimat ve meşrutiyet inkilâpçıla-rının yeis getirici çabalarından ta-mamen ayırır. Onun için Atatürk inkilaplarının (ispa) ttetiği hakikat şudur: Sosyal gelişmede büyük adam-ların rolü, tesiri yalnız büyük olmak-la kalmıyor, Bu rol, bu tesir bazan sosyal kaderciliği inkâr ettirecek, hattâ sosyal dererminizmi dahi şüp-heye düşürecek degede iradeleşebi-lir.

Bence; Atatürk'ün en büyük ese-ri Türk milletinin yaşmak Kabili-yetini hiç bir inkilâpçıyo yahut hiç bir fikirciye müyessar olmayan bir zekâ ile anlaması ve hiç bir milliyet sana'tkârlarına müyessir olmıyan muazzam bir ihtirasla b u düşünceye inanmasıdır.

Büyük Atatürk'ün akıllara hay-ret veren bütün maddî teşebbüslerini idare eden, bütün madenî hamleleri ni kovahyan yaratıcı kudreti işte bu anlayış ve duyuş Dehasıdır.

2
Bu aşırı ve acımasız, bu aşırı ve acımasız, bu aşırı ve acımasız

ispat ettiği

hina

1

1
NİÇİN KALKINAMADIK ?

~~YAZAN :~~

İsmayil Hakkı BALTACIOĞLU

Biz Türkler Tanzimat'dan beri kalkınmak istedik. Batı'nın kılığını, askerliğini . . . Bir türlü kalkınamadık. Meşrutiyetçiler kalkınma isini bir maarif işi olarak anladılar. Mektuplar açtılar

ladılar. Mektepler açtılar, yeni dersler koydular. Yine kalkınamadık. Ziya Gökalp türkün ululuğunu açıkladı. Dr. Abdullah Cevdet Batı hayranlığını yaydı. Yine kalkınamadık. Atatürk türk yurdunu kurtardı, devleti yeniden kurdu, türklüğü töre, Avrupalılığı örnek yaptı. Yine de tüm olarak kalkınamadık.

Niçin, neden? . . .

Bu âlemde hiçbir şey nedensiz olmuyor. Her olayın bir nedeni var. Ademoğlu ne kadar akıllı olursa olsun, piyano başına ilk oturuşta piyano çalamıyor. Hekim olmayan insan tıp kitaplarını ne kadar okumuş olursa olsun, hastayı sağıtamıyor. Her işin bir bilgisi var, her bilginin bir uygulama şekli var. Kalkınma işininde öyle.

Kalkınmak isteyen bir ulus olarak şimdiye kadar ne yaptık, kalkınma olayının sosyal madenlerini inceledik mi? Onbeş yirmi yıl içinde kalkınmış olan ulusların kalkınma gizlerini araştırdık mı? Bu konuda sözü olan bilginlere, sosyologlara, pedagoğlara, bir kere olsun, baş vurduk mu? Bunları yapmadık, yalnız konuştuk o kadar! . . .

Olan oldu. Vakıt da hayli ilerledi. Şimdi ne yapacağız? Kalkınmanın yoldamı ne olduğunu bir kere öğreneceğiz. Devlet adamı, hükümet adamı, millet adamı olarak kalkın-

manın bilimini yaparak değil, kalınmanın yolu yoldamı ne olduğunu bilenlerden, biğınlerden, uzmanlardan öğrenecöğiz

rek...

Her şeyden önce, öğreneceğimi bir gerçek şudur : Kalkınma işi tekniğle uygarlıkla başlamaz, kültürle başlar. Uygarlık kalkınma ağacının kökü değil, yalnız yemişidir. Böyle olunca, kalkınma ağacını baş aşağı dikmemelidir, sonra kurur! Şimdiye kadar dikilenlerin kurduğu gibi.

miz

u

Kültür deyince ne anlamalıyız? Şunları : Din, dil, sanat. Bunlara ahlâkı da katabilirsiniz. Bu üç kuvvet yaşatıcıdır. İl: toplumları nereden bu üç kuvvettir. Reforma da bu üç kuvvetle olmuştur. Bu gün yer yüzündeki uluslar da bu üç kuvvetle yaşıyor. Dil vicdan işidir. Doğru, ancak, sonsuz vicdan olmaz, vicdansız da toplum olamaz. Dil bir anlaşma işidir. Doğru, ancak, dilsiz ulus olamaz. Sanat zevk işidir. Doğru, ancak, sanatsız yaratıcılık olamaz. İnsan topluluğunu, insan kişiliğinin yaratıcı özleri bunlardır. Bunlarsız yalnız kalkınma değil, yaşama bile olamaz.

r

va

n

a

n

Sapıtmıyalım, doğru düşünelim, açıkça söyliyelim. Din deyince, softanın düşündüğünü değil, dinin kendisini, Kur'an'ı anhyoruz, apaçık milliyet dini, eşitlik dini, doğruluk, iyilik, güzellik dini olan Kur'an'ı, islâm dinini anhyoruz.

)

)

Dil diyerek Atatürk'ün açtığı yoldan yürüyerek bir hitabel dili, bir gösteri dili olan öz türkçeye, halkın türkçesini, Yunus Emre'lerin türkçesini, klasik türkçeyi anhyoruz. Bu ülkenin milli bir sözlüğü olacaktır. Türkçe sözlük yapılmamıştır.

bir

i)

Türk dili açtır, türkçe sözlüğe acık-
mıştır.

Sanat deyince lüks yapıyoruz.
Ne kadar yanlış! Bu dünyada sana-
tın sinmediği, duyuncu alanı var mı-
dır? Sanatsız milliyet, sanatsız ya-
şayış olur mu? Sanat toplumun da,
insan kişiliğinin de yaratıcısıdır.

Peki ama, bütün bu işler nerede
yapacağız? Her yerde. Bilimini üni-
versitelerde, Üniversite dışındaki bil-
ginlerin çalışmalarında, okullarda,
camilerde, radyolarda, fikir dergile-
rinde, konferanslarda, görüşlerde,
her yerde.

Bu kalkınmayı başarabilmek
için bize yepyeni bir pedagoji de ge-
rek değil midir? İşkilsiz, gereklidir.
Peki, sen eğitmen olarak şimdiye ka-
dar ne yaptın? Seksen yıldır yaşı-
yan bir eğitmenin yapabileceği her
şeyi yoktur. Eğitim üzerine edindi-
ğim en yeni düşüncelerim İctimai
Mektep (1) adlı kitabımla Pedago-
jide İhtilâl (2) adlı kitabımdadır.
Allah türk milletinin yardımcısı ol-
sun.

(1) İsmail Hakkı Baltacıoğlu,
İctimai Mektep (Millî Eğitim Bakan-
lığı yönünden yayınlanmış yardımcı
kitap).

(2) İsmail Hakkı Baltacıoğlu,
Pedagojide İhtilâl (Yeni Adam Ya-
yımları tarafından).

yerleşmediği
insan işi

i

2

pe

i

yaptım.

o

)

bir

İ

İsmayıl

TENKİDÇİLER

Kaç türlü tenkitçi vardır?

1) Eseri değil eserin sahibini tenkit etmek için tenkit edenler.

2) Eserin sahibini tenkit et-
mek için eserin başarısız yer-
lerini tenkit edenler.

3) Eserin başarılı ve başarısız yerlerini anlamayarak tenkit eden-
ler.

4) Eserin bütününi anlamıya-
rak tenkit edenler.

5) Eserin bütününi anlayarak
tenkit edenler.

★ GRAFOLOJİ

Ok eski zamanlarda iptidai bir bilgi vardı. Japonya büyücüleri muhtelif surette yaptıkları istihraç-
larda grafik işaret kullanırlardı. Kendierilne müracaat edenlere bir kâğıt üzerine mürekkeple bir hat çizdirir-
ler, bunun uzunluğu, kalınlığı şid-
det ve istikameti delâletleriyle seciye-
leri üzerine teşhislerini koyarlardı.

★ KAZALARIN SEBEBİ?

Türkiye yer yüzünde trafik kaza-
sını en çok yapan memleketler-
den biridir!

Ankara Radyosunda «rafonlu» bir trafik saatimiz de vardır. İyi ama, kazaların ruhi sebeplerini bu-
lan, gösteren bir bilginimiz var mı? Belediyeler, İşaret memurlarına ol-
duğu kadar bu bilginlere de muhtaç-
sınız...

★ AŞK

Tristan Bernard'a atfedilen söz-
lerin çoğu, gerçekte ona ait de-
ğildir.

Bununla beraber Montré al'de çı-
kan bir gazete, Bernard'ın eline ge-
çirdiği bir mektubunda aynen şu fik-
rin yazılı olduğunu ileri sürmektedir:

Aşklar, mantarlara benzerler.
Zehirli veya zehirsiz oldukları iş iş-
yeni adam 19

yeni adım 20
tdn geçtikten sonra anlaşılır.

★

DEHA HANGİ YAŞTA BELİRİR

Deha'nın hangi yaşta belirmeğe başladığına dair yapılan münakaşalar son zamanlarda birer müessesesinin dikktini çekmiştir.

İnceleme muhtelif zamanlara yaşamış ve dâhi sıfatını almış 400 insan üzerinde teksif edilmiştir. Bu dâhilerde yüzde 35'i eserlerinin büyük kısmını 60 ile 70 yaşları arasında vermişlerdir. Yüzde 23'ü 70 ile 80 yaşlar arasında, yüzde 8'i de bu yaştan sonra. Kayda değer büyük eserlerin çoğunun 60 yaşını aşmış insanlar tarafından meydana çıkarıldığı bu suretle anlaşılmiştir.

★

YANILMAZ!

Brthelot :

— Bilim yanılmaz, demişti.

Anatole France da:

— ,Evet, bilim yanılmaz. Yalnız bilginin kendisidir.

★

AMERİKA'da BOŞANMA

AMERİKA Birleşik Devletlerinde Nettie Weissmeyer adında bir kadın kocası iyi konuşmadığı için boşanmıştır.

«Ecel geldikçe cihane, baş ağrısı bahane» derler ya, bu da böyle. Kadının kocasıyla yaşamayacağını anlamış dilini bahane etmiş.

★

FIKİRLE KALEM

Julien Green ver yazar gibi fikrin kalem geride bırakmasından yakını dururmuş, Günün birinde şunu demiş :

— Fikirler uçarlar. Kalemler yürürler. Yazarların felâketi bundan ileri gelir.

★

FARABİ'NİN UZ GÖRÜŞÜ

Türk büyüğü Fârabi tek dünya devletinin kurulmasını ilk tav-

yaya

3

yeni adam 21
siye eden düşünücüdür. Devlet baş-
kanının mutlaka bilgin ve feylesof
olmasını isteyen de kendisidir.

★

BİRTAKIM YAZILAR

S einbeck şöyle demiş :
— Birtakım yazarlar vardır, ya-
zılarını gelişi güzel süslemek ister-
ler. Bunlar makyaj yapmasını be-
ceraiyen kadınlara benezerler.

★

JOHN PUDNEY

A MERİKAN şairi John Pudney
şöyle demiş :

— Dünyayı yöneltten duygu-
dur. Gönülle düşüncelerin baştan çı-
karmak eldedir de düşüncelerle gö-
nülü baştan çıkarmak elde değildir.

René de Week

I SVİÇRELİ romancı, şair, fey-
lesof bir dostuna yazdığı yazıda
şunu demiş :

«Önemli olan, söyleneni dinle-
mek deg'1, söylenmiyeni anlamak-
tır»

e Bu kısa sözünü öğrendikten
sonra René de Week'in hem de psi-
kolog olduğu anlaşılıyor .

★

FELSEFE İLE SAADET

G inüü birinde Julien Benda'nın
yanında felsefe ile saadetten söz
açmışlardı. Benda şunu demişti :

— Felsefe saadette nvaaz geçebi-
lir. Ancak, felsefesi zsaadet olmaz.

★

FAZİLET

P aul Valery faizletin/ıflâs ettiğis-
den söylüyordu. Dahamel'e sor-
dular, cevap verdi :

— İnsanlığın asıl fazileti fazilete
muhtaç olmasıdır.

2

n
z
3
faziletin

FADIME BALTACIOĞLU

YAZAN :

Samime BALTACIOĞLU

Henüz iki buçuk yaşında idi yaptığı bir insan resmini babasına gösterdim. Ne düşündüğünü sordum. Şunları söyledi.

— Dünya çocukları resim yapmaya ortalama üç buçuk yaşında başlarlar, Fadime henüz iki buçuk yaşında. Sonra resme henüz başlamış olan çocukların yaptığı insan resimlerinde gözün bir tek çizgisi olduğu görülür. Oysa ki, Fadime gözün etrafına dört, beş çizgi koymuş. Dikkatimi çekti bu.

— Peki Baltacıoğlu, bundan ne anlıyorsunuz?

— Besbelli ki, Fadime plâstik sanatlar için vergili bir çocuk. Büyüyünce belki de ressam olur.

Arada yıllar geçti. Fadime orta okul, lise öğrencisi oldu. Durmayıp resim yapıyordu. Lisenin ikinci sınıfını bitirmek üzere idi. Babası bir gün bana şunu udedi:

Bu çocuk gece yarısından sonra saat ikilere kadar ders ezberliyor. Ders ödevi diye de kurbağa iskeleti çiziyor! Böyle giderse ona çok yazık olacak. Onu liseden almak istiyorsun. Fadime Allah'ın sanat vergisi ile yarattığı bir çocuk. sanatçı olacaktır.

Baltacıoğlu'na inanıyordum. Fadimeyi lisede aldık. Ezzercilikten, kurbağa iskeleti çizmekten kurtardık. Ona bir hoca lâzımdı. Bu hocanın olabilirdi? Baltacıoğlu klâsik yolda yeni bir ressam olarak tanıdığı Mahmut Buda ile görüştü. Buda haftada bir defa Acıbadem'e geliyor, Fadime'nin çalışmalarını görüyor, tenkitlerini yapıyordu.

Fadime inanılmıyacak bir çabuklukla ilerliyordu. Aradan üç ay geç-

Mag

3

San

1

7

7

Ca

um.

b

K
H

Ca

7

mişti. yine bir gün Cuda geldi. Tablolarından biri önünde durdu. Şunu dedi.

— Fadime. Sen artık resim öğrencisi değilsin, ~~ş~~ssam oldum. Bundan sonra hocaya ihtiyacın yok.

Cuda çok iyi tanıdığımız bir insandır. Her zaman kıy gibi inandığını, düşündüğünü söylüyordu. Fadime bir yandan kendi vergisiyle, bir yandan da değerli hocasının etkisi ile çalışıkça çalıştı. İstanbul'da, Ankara'da, Kars'da altı sergi açtı. İlerledikçe ilerledi. Günün birinde Baltacıoğlu'ya şu soruyu sordum :

— Baltacıoğlu, Fadime'nin böyle birden bire yetişmesini nasıl açıklıyorsunuz? Bana şunu dedi :

Şaşırtıcı bir olay. Ben de üzerinde duruyorum.

Samime BALTACIOĞLU

Halik harfyle.

RADYO SAATI ON DAKIKADIR!

48

Bir saat almış dakikadır. Ancak saatten saata fark var. Radyo saati 60 dakika değil, 10 dakikadır. Her kim ki her ne konu üzerine olursa olsun, ne rütbe hoş söylesen söyleyin olağanüstü bir niteliği olmayan, konu üzerine tam 60, 50, 30, 20, dakika söz söylemek illetine müptelâdır, yalnız dinleyicilerin kafasını ağrıtmakla kalmaz, şöhretini de yiyip bitirir. Ankara radyosunda yapılan radyofonik yayımların ideal bir örneği «Geçmişte Bu Gün» saati idi. 1) Canlı, hareketli olaylar. 2) Temiz Türkçe. 3) Radyofonik söyleniş. 4) Üç beş dakikalık bir zaman içinde olup bitme. 5) On buçuk gibi gecena dinleme, esinlenmeye en elverişli bir zamanda olması. Bütün bu saatler «Geçmişte Bu Gün»ün lehinde idi. Saat 7,30'a konunca psikolojik şartlarının en önemlilerinden birini kaybetmişti. Radyo yayımlarının da bir psikolojisi vardır.

Maj

a

miye,

Baltacıoğlu.

in

PEDAGOJİDE İHTİLAL

Yazan : Hal'dun ÖZEN

Türk eğitimcileri... Türkiye'nin körpe insan kaynakları sizin elinizde Kendikendinize sorunuz: Bu kaynakları yeteri kadar işleyebiliyor muyuz? Bu kaynaklardan gereği gibi faydalanabiliyor muyuz? Yoksa eğitim anlayışımız, görevinin tersine sonuçlar mı veriyor? Eğer böyle oluyorsa, ne duruyoruz? Kafamızı bu yoz anlayıştan temizleyelim. İnsan kişiliğinin evrimini yeniden anlamaya çalışalım. Yalnız gözümüzle, kafamızla değil. Yaratıcı bir insan yerinde bütün kişiliğimizi çalıştırarak, bütün hayat deneylerimizi seferber ederek. Türk gençliğini artık okutucu, ezberletici, kişiliğini körletici bir pedagojinin sultasından kurtaralım. Artık eğitimin sosyal görevi nedir? millî eğitim nedir? demokrasi eğitimi nedir? anlayalım.

Sayfa: 4

4

2

Türk eğitimcileri, uyanın... Türkiye bir millî eğitim ihtilâli bekliyor. Pedagojide ihtilâle doğru...

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, yeni yayımlanan **Pedagojide İhtilal** adlı kitabında şu acı gerçeği belirtiyor: «Yüzlerce köyde yüzlerce ilkokul gördüm. Acı olan gerçek şudur: ilkokul açıldıktan sonra okul çevresinde hemen hiçbir değişiklik olmuyor, Köylüler yine yıkanamıyorlar, yine elleriyle yiyorlar, yine tezeği dizlerinde kırıyorlar. Demek oluyor ki ilkokul, en yakın sosyal çevresi olan köy üzerinde bile hiçbir etki yapamamıştır. Niçin?»

Türkiyede yıllardanberi eğitimin büyük problemi şudur: Sosyal çevrenin şartlarına uygun olmakla birlikte hem de bu çevreyi geliştirme yeteneğini taşıyacak gerçekçi aydınlar yetiştirmenin yolu yoldamı nedir? Kalkınalım, diyoruz. Kalkınma lâfla olmaz. Kalkınma insanı tanımakla, ona hakettiği değeri vermekle başlar. Önce, Türkiye'nin insan kaynaklarını israf edilmekten kurtaralım.

Memleketimizin gerçekleri içinde ömrü boyunca yoğrulmuş olan Baltacıoğlu **Pedagojide İhtilal** adlı yeni eserinde yoz eğitim anlayışlarına karşı yeniden ayaklanıyor. 1912 yılındanberi yayımladığı eserleriyle, özellikle 'Talim ve Terbiyede İnkılap', 'İçtimai Mektep'le, 'Öğretmenle', 'Toplu Tedris'le, 'Rüyamdaki Okullar'la defalarca yere vurduğu **İhtilal** pedagojiye yine karşı çıkıyor. Birtürlü ölmek nedir bilmeyen bu örnek devini seksen yaşın bütün bilim ve felsefe gücüyle son defa, artık dilemeyecek şekilde yer vuruyor.

K

4

a

in

e

Her

3

9

Yazar, ömrünün elli yılını eğitim konusuna vermiş bir insandır. Gençlik yıllarındanberi psikoloji, sosyoloji ve felsefe alanlarında pek çok eserler vermiştir. **İctimai Mektep** adlı eserinde sistemleştirdiği eğitim felsefesinin evrensel ilkelerini yıllarca tecrübelerinin potasında yoğurmuştur. **Pedagojide İhtimal** bu uzun deneyin en canlı, en kendine özgü (orijinal) ürünüdür.

Amerikalı eğitimcilerden Fay Kirby, türkçesi **Türkiyede Köy Enstitüleri** adıyla yayımlanan değerli doktora tezinde Baltacioğlu hakkında şunları yazıyor: «Baltacioğlu pek haklı olarak gördü ki, Türk eğitimcilerinin Batı tarihindeki hataları tekrarlamasına lüzum yoktur... Baltacioğlu, Batı eğitim düşüncesindeki hataları derhal sezdi ve Batı usullerini hem pedagojik yönden, hem de ekonomik yönden tenkit etti... Entellektüalist eğitim görüşün, daha Köy Enstitüleri gelmeden çok evvel, İsamil Hakkı Baltacioğlu yıkılmış bulnuyordu... Baltacioğlu Türk pedagojisinin babası ve uluslararası ölçüde bir pedagoji düşünürü olarak tanınmaya hak kazanmıştır.»

Bayan Kirby'yi bu hükümleri vermeye götüren neden, hiç şüphe yok ki, Baltacioğlu'nun **İctimai Mektep** adlı kitabıyla eğitim felsefesi dünyasına getirdiği yeni anlayıştır. Bu felsefe sistemine yeniliğini veren, herşeyden evvel, Baltacioğlu'nun kişilik anlayışıdır. Büyük eğitimci bu tezini Uluslararası Sosyoloji Derneği'nin XV'inci genel kuruluna sunduğu **Conception Socio-psychologique de la Personnalite** adlı bildirisinde de savunmuştur. Prof. Hilmi Ziya Ülke'nin Sosyolo-

4

ü

ü

>C

jinin Problemleri adlı kitabında açıklanmış olduğuna göre; bu tez, Durkheim ile Bergson arasındaki derin tezadı, kişiyi ve toplumu aynı kaynaktan çıkarmak isteyerek çözümleyen görevci (fonctionaliste) bir kuramdır.

Baltacıoğlunun felsefesinin temelinde yatan ikinci anlayış verim anlayışıdır. Ekonomi verimi de içinde olduğu halde toplumsal değeri olan her türlü verim. Eğer eğitim bu verimi veremiyorsa sosyolojinin gerçeklerine ve içinde bulunduğu toplumun şartlarına uygun gerçek bir eğitim değildir. Toplumsal değeri olan verimi doğuran nedenler üç tanedir: Eğitiminin kişilik anlayışı, çevre anlayışı, çalışma anlayışı. Bu üç neden anlayışındaki noksanlık, ya da yanlışlık verimin, sosyal değeri olan verimi azalmasına yol açar. Birçok hallerde de sosyal değeri olan bir verim hiç elde edilemez olur. Eğitimin sonuncu ilkesi başlatma (initiation) ilkesidir. Bir eğitim yurdunda alınacak eğitim, sosyal değer taşıyan bir kişiliği tam olarak kazandırmaz. Ancak o kişiliği edinmemize, o kişiliğin yaratıcı sırlarını kendi kişiliğimizde duymamıza yarar. Eğitim yalnız bir başlatmadır.

4

İşte, Baltacıoğlunun eğitim felsefesinin ilkeleri psikolojinin, sosyolojinin, sosyo - psikolojinin verilerine dayanan bir evrim anlayışıyla bu beş köynaktan çıkmaktadır. Eğitimin beş evrensel ilkesi şunlardır: Adam yetiştirmek insanlara ulusunun kültürünü, zamanının tekniğini kazandırmak demektir (Kişilik ilkesi). Adam yetiştirmek için yapılacak ilk iş adamın yetişeceği çevreyi var etmektir (Çevre ilkesi). Adam, ulu-

a

5

II

Sanun kültürünü, zamanının tekniği-
ni çevreleri içinde yaşayarak edine-
bilir (Çalışma ilkesi). Adam kültür,
teknik çevreleri içinde yaşayarak,
toplumsal verim vererek yetişebilir
(Verim ilkesi). Adam yetiştiricilerin
iş insanları kültürleştirmeye, tek-
nikleştirmeye, toplumsallaştırmaya
başlatmaktır (Başlatma ilkesi).

in
t
ri

Baltacıoğlu Pedagojide İhtilâl
adlı eseriyle dünya eğitimini saplan-
mışlarından kurtarma savaşını yeni-
den açıyor. Keskin eleştirisinin neş-
terini dünya pedagoji tarihine tek-
rar tekrar batırıyor. Dünya eğitim-
cilerin düşüncelerini inceliyor, yanıl-
gılarını gösteriyor. Türk eğitim fel-
sefesinin ilkelerinin bu düşünceler
karşısındaki üstünlüğünün nedenle-
rini açıklıyor. Baltacıoğlu'nun eği-
tim felsefesi Durkheim'in sosyoloji-
de, Freud'un psikolojide, Bergson'
un felsefede vardığı sonuçları yeni
görüşle ele alan, bunlardan bir ya-
ratıcı bileşim (sentez) çıkaran bir
felsefedir.

4

Pedagojide İhtilâl yalnız bir eği-
tim felsefesi eseri olmakla kalmıyor.
Baltacıoğlu'nun bütün bir dünya
görüşünü ortaya koyuyor. Milliyet,
kültür, uygarlık, gelenek, din, dil, sa-
nat, millî kalkınma konularını aydın-
latıyor. Eğitim felsefesiyle millî ka-
kınma felsefesinin birbirini nasıl ta-
mamladığını da gösteriyor. Eser bu
yanıyla da dünya milletlerini yakın-
dan ilgilendirecek niteliktedir.

el -

Pedagoji İhtilâl hakkında Cum-
huriyet, Milliyet, Tercüman, Ulus,
Vatan gazeteleri; Kitap - Belleten
dergisi yazılar yayımladı. Ankara
Radyosu, İstanbul Radyosu tamt-
ma programları yaptı. Yalnız Millî
Eğitim Bakanlığından hiçbir tepki

gelmedi.

İşin bu kertesinde şu sormalıyız: Türk devletinin, Türk hükümetlerinin bir milliyet, kültür, eğitim politikası var mıdır? Eğitim politikasının var olup olmadığı ancak aksiyona varan oluşlardan, bu oluşların incelenmesinden çıkarılabilir. **Pedagojide İhtilâl** kertesinde bir kültür ve felsefe eserine karşı Türk devletinin tepkisi ne olmuştur? Yalnız şu: «İhtilâl sözüyle ne kastediyorsunuz?» diye Baltacıoğlu'yu mahkemeye göndermek... Bu durumda, başka bir şey yapma gücünde olmayan devlet adamlarımıza soruyorum: Milliyet işinde, kültür işinde, eğitim işinde Türk toplumu yararına bir politika izleme gücüne ne zaman kavuşacaksınız?...

(6)

X

(4)

X

YENİ ADAM
AYLIK FİKİR SANAT
GAZETESİ

Sahibi : Samime Baltacıoğlu
Umumî Neşriyatı İdare Eden
İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu
Nüshası: 50 Kuruş
Adres : Acıbadem, Kadıköy,
İSTANBUL

Telefon : 36 25 44

Dizgi ve Baskı Şenyuva
Matbaası

Ankara — Tel : 19 73 23

BÜTÜN MAHKEMELERİ
İLGİLENDİREN BİLİM

I. H. Baltacıoğlu aşağıdaki
sorular üzerinde incelemeler
ve raporlar vermektedir :

Bu yazı, bu imza sahte mi-
dir, değil midir?

Bu yazıda kazıntı, tahrif var
mıdır, yok mudur?

Bu yazının şu iki parçası ay-
nı zamanda mı yazılmıştır, ay-
rı zamanda mı?

Bu yazıya başka bir yazı
katılmış mıdır?

Bu pul başka bir yerde mi
getirilmişdir?

Bu yazıyı yazan insan nor-
mal bir insan mıdır?

Bu yazıyı yazan doğru,
ahlâklı bir insan mıdır?

Bu yazıyı yazan insanın
düşünürlüğe mi, duyarlığa mı,
yapıcılığa mı istidadı vardır?

Bu yazıyı yazan insana
nasıl bir meslek seçmesini tav-
siye edersiniz?

Konularda rapor almak is-
tleyenler aşağıdaki adrese ya-
zabilirler

İsmayıl Hakkı Baltacıoğ-
lu Acıbadem, Günel Sokak
No : 5. Telefon: 36 25 44,

Sayfa: 5

Türk ve İslam Sanatları Enstitüsü'nün yıllık toplantısında bu satırların taşıdığı kanaati sezdiğim sırada
← üyeler arasında bulunan değerli ressam, değerli fikir adamı Nurullah Berk «Baltacıoğlu'nun sözlerine dikkat edin, Batı plâstik sanatları bizim hattatlık geleneklerimize doğru gidiyor» demişti. N. Berk bu gerçeği bu ay içinde Ankara'da toplanacak olan uluslar arası Türk Sanatları kongresi sekreterliğine verdiği bir bildiri de açıklamıştır.

ANAT eserini sonuna kadar gözlük felsefesi olduğunu

← zümliyecek olursak onun da bir varlık felsefesi olduğunu göreceğiz. «Varlık nedir?» sorusuna her sanat eseri kendine göre bir karşılık verir. Türk sanat anlayışına göre canlılar âleminde şu üç gerçek göze çarpmaktadır :

- 1) Canlılar geometri dışında olan organik varlıklardır..
- 2) Canlılar türlü organların türlü görevleriyle yaşarlar.
- 3) Bu organlar, bu görevler yaşama bütünlüğü içindir.

Varlığı bir canlılık âlemi olarak anıyan ve bu canlılık dışında kalan her nesneyi, her varlığı ilk ve son gerçek olarak anladığı canın döküntüsü, kalıntısı olarak gören bu anlayışa canlılık vitalisme adını verelim.

Şimdi bu anlayışla Yunan mimarlığına bakalım. Gözümüze ilk çarpan gerçek bu sanatın canlıdan kaçışı, ölüye, geometride kendini bulmuş olmasıdır. Oysaki Türk Yunan gibi bütün bu can mucizeleriyle dolu organik âlemi bırakıp da, soyut akıldaki geometri âlemine kapanmıştır, tersine, tabiata yönelmiştir. Onu bir bilgin gibi anlamaya çalışacağına, bir felsefeci gibi duy-

Sayfa: 6

(g)
(d)
(c)
(d)
(s)

(n)

(L)

maya, sezmiye çabalamıştır. Onun için Türk plâstik eserleri, her şeyden önce canlı birer organizma olarak almıştır. Sanat eserine bu organikliğini vermek için de elinden geleni yapmıştır.

Canlılar âleminde gördüğümüz gerçeklerden biri de şudur: Canlı varlıkların organlarından her birinin kendine özgü bir görevi vardır. Hiç bir organ görevsiz değildir. Aslanın yelesi, tavus kuşunun tüyleri, bülbülün sesi de içinde olmak üzere, hiçbir organ yararsız değildir. Yararlılık (utilitarisme) biolojinin anayasalarından biridir. Tabiatteki bu organ ve görev anlaşması, Türkün en kuvvetli sanat geleneklerinden biridir. Tabiatteki bu organ ve görev anlaşması, Türkün en kuvvetli sanat geleneklerinden biridir. Bu konuyu görevcilik (fonctionalisme) başlığı altında incelemiş bulunuyoruz.

Kendimizi bir Türk mimarı, hattatı, bezemecisi yerine koyarak tabiata, ilkin bitkiler âlemine bakalım, ne göreceğiz? Bu bitkiler gövde, dal yaprak, çiçek türlü biçim, renk ayrılıkları bir yana, canlı yaşayan, üreyen varlıklarda gözde çarpan en büyük gerçek nedir?

Onların eksiksiz, aksaksız kendi kendilerine yetici birer bütün hiçbir ek, hiçbir yama almayan birer canlı bütün ilk olmaları zıbnlarıcaam bütünlük olmaları değil mi? Şimdi bir de hayvanlara, bu sırada onların en olgun soyu olan insana bakalım. İnsan da öyle, bir parçadan biçimden, renkten olma, eksiksiz, aksaksız bir bütündür.

Bu görgüde tabiat düşüncesi ile birlik, bütünlük düşüncesi birbirine karışıyor. İşte Türkün bütün plâstik eserlerinde baş eğdiği, tabiat, oluş, varlık yasası bu bütünlük yasasıdır. Türkün çarısı, medresesi, hamamı, çeşmesi, yazısı, mobilyası, âletleri, bezemesi, hep birer bütündür. Türk sanat eserlerinde hiçbir

parçayı bütünün sakatlamadıkça ayıramazsınız. Türk sanatında bütüncülük, gelenek olduğunu anlamak için yalnız mimarlık eserlerine meğil, mutbak eşyasına kadar en ufak eserlerine bakınız.

Türkün bu tabiatçılığı ile Batının tabiatçılığı arasında yine de bir ayrılık vardır. Şöyle ki, Batı bu tabiatın yalnız şeklini, görünüşünü kopye etmiş, tabiatçı (naturaliste) kalmıştır. Türk ise, bu tabiatın kanunlarını duymuş, sezmiş, canlı varlıklarda gelip geçici, olanı, mânayı sezmiştir. Onun için Türk bütün sanat eserlerinde idealist ve sürrealist kalmıştır. Böylece geometricilik dışı kalma, organlaşma ve bütünleşme, bütün Türk plâstik sanatlarının anayasası olmuştur. Türkün bütün güzel sanatları, mimarlığı, resimciligi, yalları, bezemeleri bu anayasaya boyun eğmektedir. Türk bu yasaya o derece boyun eğmiştir ki, yanlış olarak arabesk dedikleri o geometrik bezemeleri bile tıpkı bir bitki, bir hayvan gövdesinin dokusu gibi organlaştırmıştır.

Her ulus gibi Türk ulusunun da güzel bulduğu, güzel olarak benimseydiği oranlar vardır. Onları, meselâ kubbenin genişliği ile yüksekliği, kapının, pencerenin eni ile boyu arasında bulursunuz. Bu oranlar, yabancı eserlerdeki oranların tıpkısı değildir. Çünkü her ulusun oran anlayışı kendisine göre dir. Kare dediğimiz şeklin ulustan ulusa değişen hiçbir özelliği yoktur. Oysaki dikdörtgen, eni, boyu, sonunağa kadar değişen bir şekildir. Türk ve İslâm mimarlığında kemerler genel olarak kırık kemerler olmakla birlikte birbirinden ayrı kemerlerdir.

Şimdi oran dediğimizde bu genişlik, yükseklik, en, boy, uzunluk, kısalık uygulananın kaynağı nedir? Genel bu soruya karşılık olarak Herbart'ın altın bölge (section d'or) teorisi işaret edip geçmek vardır.

bütünlüğü bozmadıkça, bütünü

geleneginin ne kadar kuvvetli bir

27

ö

z

il

6

Ancak, altın bölge**sinin** kendisi bir inceleme konusudur. Bu **şuğümü** çözmek kolay değildir. Yalnız yıllardan beri İslâm ve Türk sanat yazılarının estetiği ile uğraşmanın verdiği cesaretle şu kadarını söyleyebilirim ki, Türk sanat yazılarında oran, altın bölge, güzellik dediğimiz ölçülerin tek kaynağı insan gövdesi, insan anatomisidir. Sülüs, nesih, tâlik, divanî, rika gibi **şekilleri**, insan yazılarının ana şekilleri, insan gövdesinin, insan pozlarının estetiği ile ilgilidir. Türk sanat yazıları da resim, heykel gibi bir gövde sanatı, bir plâstik sanattır. Bu görüşten hareket ederek şunu sezebiliriz. Mimarlık, mobilyacılıkta, bütün bezeme sanatlarında güzelliğin ölçüsü yine insan gövdesi, insan duruşlarıdır.

bütün sanat

7

a

ta

b

Oranın insan gövdesi ile ilintisi olduğunu ileri sürmekle zihinleri karıştırmış olabiliriz. Heykel, resim güzelliği ile insan güzelliği arasında doğrudan doğruya bir ilinti olduğunu anlıyoruz. Ancak, **gami, sebil, yazı şekilleri**, bezeme motifleri gibi büsbütün tabiat dışı olan şekillerle insan gövdesi arasında ne ilinti olabilir? İleri sürdüğümüz düşüncenin doğruluğunu kabul etmek için sanat eseri ile tabiat arasındaki ilintinin türlü şekilleri üzerinde biraz durmak gerekmektedir. Tabiat karşısında çalışan bir sanatçı için bu tabiatı özümsemenin üç yolu vardır:

1) Tabiatı olduğu gibi kabul etmek (Tabiatçılık) (naturalisme), ya da gerçekçilik (realisme),

2) Tabiat seçerek, sembolleştirme (symbolisme).

3) Tabiatın şeklini değil, karakterini taklit ederek tabiatı ölmeyi amaçlayanlar var çünkü, gerçekçilik (realisme) yahut da romantizm (romantisme) yahut da taklitçilik (imitation).

Bu üç anlayışa göre sanatçı, yine de taklitçidir. Ancak taklitçiliğin bu türleri, ne ikinci, ne birinci taklitçilik değildir. Hiç işkilsiz mi-

c

d

e

f

g

h

i

j

k

l

m

n

o

p

q

r

s

t

u

v

w

x

y

z

marlık, mobilyacılık, dekorculuk sanatları doğrudan doğruya taklitçi sanatlar değildir. Mimarlık kendisini ancak, üçüncü bölümde bulan bir sanattır. Mimarlık birinciler, ikinciler gibi bir sanat olmamakla birlikte yine de tabiat ~~Onunlarına~~ göre yaratan bir sanattır. Bir minare karşısına geçip de eliz, bodur, güzel, çirkin hükümlerini niçin veriyoruz? Çünkü, minarede insanı arıyoruz, insanı düşünüyoruz, insan oranlarını bulmak istiyoruz.

a

6

(Haldun ÖZEN)

Yazan : Ahmet KALAKLİ

Tercüman İstanbul

Sayın Prof. Z. Fahri Fındık, oğ-
lu'nun yıllardanberi büyük emek
ile çıkardığı, memleketin ciddi ve
önemli dâvalarına el atan «Meslek»
gazetesinde okuduğuma göre :

Şimdi Beşiktaş Müftülüğü yap-
makta olan Mehmet Fuat Çamdibi,
aslında Yüksek Kimya Mühendisi'
dir. Hâlen altmış yaşlarında bulunan
sayın hocanın ilgi çekici hayat hi-
kâyesini, kendi ağzından dinliyelim:

«— 1929 da, İstanbul Üniversi-
tesi Kimya Bölümünden yüksek
kimya mühendisi olarak mezun ol-
dum. Bir ara serbet çalıştıktan son-
ra Teknik Üniversite Sinaî Tahlilleri
kürsüsünde asistan olarak görev al-
dım. Burada sekiz yıldan fazla bir
süre çalıştım. Bir gün, üniversiteyi
ziyaret eden, devrin Millî Eğitim
Bakanı, beni sakallı olarak gördü-

LÂİK KAFKA

Sayfa: 8

8

gü, namaz kıldığını duyduğu için, bir bahane ile oradan uzaklaştırdı. Bundan sonra ben de kendimi tamamen dine verdim. İlk önce köylere gidip «Köy imamlığı» yaptım. Daha sonra 1950 yılında Beyoğlu Fetva Müsevvitliğine getirildim. Son beş yıldanberi de Beşiktaş Müftüsü olarak görevimi yapıyorum.»

Sayın Çamdibi, tahsili ve görüşü nisbetinde aydın, ilimsever, hoş görücü bir insandır. Dünya işlerinde ilmin her şeye üstün olduğuna inanır. Batı medeniyetine erişmek için lisan öğrenmenin, yabancı ülkelere giderek esaslı tetkikler, denemeler yapmanın lüzumunu, her fırsatta söyler. Kırmıya mühendisliği kârlı bir işi bırakıp neden böyle az gelirli, feragatli bir işe girdiğini soranlara şu cevabı vermektedir:

«— Ben vatanın dinî ihtiyaçlarını cevaplandırmak, Müslümanlığın kıymetini herkese anlatmak için bu yolu seçtim. Hayatımdan çok memnunum. Dünyanın en büyük nimetlerini bugünkü görevime değişmem.»

İmdi, çoğumuz bir türlü çözemediğimiz, yobazca bir din düşmanlığı ile karıttığımız «Lâiklik problemi» bu sayın müftünün söz ve davranışları ile gayet güzel açıklanmıştır. Kendisi hem bir müsbet ilim adamı, hem de az kimsede bulunur ölçüde samimî bir din mensubudur. Demek ki, onun sağlam kafasında, din ile bilim, hiçbir zıtlığa, hiçbir çelişmeye uğramadan barınabilmektedir. Buna karşı, adı her ne ise, onu, sakal bıraktığı ve namar kıldığı için Üniversite asistanlığından atan Millî Eğitim Bakanı, tam ve katmerli bir yobazdır. O adam, ne lîme, ne de dine inanmaktadır. Da-

gibi
8

0

3

ha önce gelse, «Şeriat isteriz!» avazeleri ile yenilik hareketlerine karşı çıkan, taassup alaylarının hoşına geçebilirdi. Tek özelliği başka bir devirde gelmiş olmaktır. «Devrimcilik» i eski yobazların «şeriatçilik» kafası ile yürüttüğü için namaz kılan bir ilim adamını harcamaktan sakınmamıştır.

Şu halde lâik kafa ne demek ?
Lâik kafa ileri kafa demektir. Böyle kafa namusludur ve tarafsızdır. Partizan değil, doktrin hastası değil, hakikate saygılı, hoş görücü ve başkalarının fikrine değer vericidir. Lâik kafa, dindar ise, ilme de önem verir. Dinsiz olsa bile din işlerine saygılıdır. Velhasıl bu iki şeyi birbirine karıştırmaz. Her türlü fikir ve insanın, bir toplum içinde, boğuşmaksızın yaşayabileceklerine inanır,

Bilindiği gibi, en büyük fizik ve matematik bilginlerinden olan Pascal aynı zaman'da eşsiz bir din ve inanç adamıdır. «Hristiyanlığın» en ateşli «Savunma» sını yapmıştır. İlâhiyat konularında, hâlâ sayılan bir yetkilidir. «Taşra Mektupları» adlı eserinde, hem aklı ikna etmek hem de gönüllere söz geçirmek yolunu bulmuştur. Çünkü Pascal, lâik bir insandır.

Görülüyor ki, din yazı ve devlet adamlarımızın sahiden «Lâik» olmasında, bizi kurtaracak kadar büyük faydalar vardır.

BİR KOMPLEKS

Yazan : Tarık BUGRA

ABANCI memleketlerden birine giden bir Türk genci yurda dönmeye karar verdi. Rasin adındaki bu değerli gencin oradaki aylık kazancı 20 bin lirayı buluyordu. Fakat kararda paranın rolü yoktu, Ra-

15

sin Türkiye'ye «Türkiye'deki ahlâk prensiplerinin aksi istikâmetinde akan büyük sel felâketi içinde boğulmaya mahkûm» olmaktan korktuğu için gelmiyecekti.

Rasin ahlâk durumumuz hakkındaki bu teşhisi ile yeni bir keşifte bulunmuyor, fakat lüzumundan pek fazla bilinen bir gerçeği tekrarlıyordu. Bu bir.

İkincisi ve asıl önemlisi, Rasin «büyük sel felâketi içinde boğulmak» istemiyen tek temiz insan değildir. Türkiye'de aynı endişeyi tâ canevinde duyan yüzbinlerce insan vardır. Rasin'in bunlardan farkı o «büyük sel felâketi»nden kaçışı değil de, yurd dışına kaçışıdır. Bu cümle ile şunu demek istiyorum, şu kompleksi: Rasin kompleksi felâketten kaçış değil, felâket yaratan kaçıştır.

Yurd dışına akınların başladığı bu devrede meseleye bir de bu açıdan bakınız, Türkiye'de Türkiye'den kaçmış yüzbinlerin yaşadığını fark edeceksiniz. Bunlar kendi ahlâk dâvalarını batağa girmemekle gözdüklerini sanmakta, gafletlerini vicdan huzuru saymaktadırlar. Halbuki batacık büyümekte, sırf onların aksiyon adamı olamayışlarından büyümektedir: Gafletleri devam ettiği takdirde erge, onları da yutacaktır. Ve Rasin gibileri işte yutulmuştur bile. Onun artık ne Türkiye, ne de kendisi için şansı vardır. O artık, asırlarca süren ve milyonlarca defa tekrarlanan «Serser, Yahudi» trajedisine mahkûmdur. Kazanç ve başarısının teselli gücü de bu trajedinin ağdası karşısında milyonlarca defa ilfâs etmiştir, bunu Rasin ve Rasinler de deneyecektir.

Fakat biz ilgilendirmesi gereken

Bu denemeler değ Türkiye'deki Rasin'ler problemi imalıdır. Biz bıkmadan, usanmadı bilhassa yılmadan Türkiye'deki Rasin'lere şunu anlatmaya çalışmalıyız:

Sırf iyi olmak, sadece kendi gerçevesi içinde ve kendisi için iyi olmak kötülüğün en zararlısıdır. İyilik, kötülüğe karşı aralıksız bir şekilde savaşmaktan başka bir şey olamaz.

Rasin kompleksi, kötüyü bilmek, fakat kötüye karşı harekete geçecek yerde tesbih böceği gibi içine kapanmak, kaçmaktır.

Her cemiyette ahlâk bozular, bozulmuştur, da, mîdeciler, düzen-yazlar, lâfebeleri her cemiyette arenaya çıkmak fırsatını koparabiller kopamışlardır da. Fakat bunların arenada yerleşip kalmaları, ışıkla, yuha ile çekip gitmelerini ancak ye ancak Rasin kompleksi'nin suç ortaklığı ile mümkün olabilmış, kısacası ahlâksızlık seli selden kaçanların, mücadeleyi göze alamayanların yüzünden felâket halini almıştır.

Bunun için de yurd dışındaki Rasin ve Rasin'ler değ Türkiye'deki Rasin kompleksi. Yoksa Türkiye'de temizlik ve iyihayetleri dışarı kaçan veya dışarda kalanlara eşit yüzbinlerce Rasin vardır. Fazla olarak Türkiye'de, ihtiyar dünya ile yaşıt o ebedî savaşta, iyi ile kötünün, dürüstlük ile hilenin, içtimailik ile ben-ciliğin savaşında cepheleri seçmiş yüzbinler de vardır. Övülecek olan bunlardır, kötülükten kaçanlar değil kötülükle dişdişe, başbaşa savaşanlardır. Rasin kompleksi, olsa olsa, bu savaşçılar için ikinci bir gaile, ikinci bir cephedir. Rasin'ler öğünmesin, utansın.

açıklandığına göre, ceza ve ıslahı
tarihinde, ilk defa olmak üzere, San
pentin cezaevinde yakında dört
yıllık bir fakülte açılacaktır. Üni-
versitenin Kriminoloji okulu Dekanı
Joseph D. Lohman, bu konuda bir
araştırma programını yürüteceğini
bildirmiştir. Program, Ford vakfı
tarafından fianse edilecektir. İdare,
fakülte, okulun kurulacağı saha,
mahkûmların giriş şartları, ders
programı ve işbirliği gibi konular,
bu araştırma programı çerçevesinde
ele alınacaktır.

ERKEKLERLE EŞİT HAK

ransız kadını dün ilk defa -kâ-
ğıt üzerinde kalacak bile ol-
sa - erkek vatandaşları ile tam eşit-
liğe erişmiştir. ~~Fransız~~ kanununun
Napolyon devresinden kalma mad-
delerini tâdil eden ve geçen yaz Par-
lâmentoda onaylanan hükm'ler dün
yürürlüğe girmiştir. Bundan böyle
Fransız kadını bankada kendi adına
hesap açabilecek, kocasının iznini al-
madan iş hayatına atılabilecek ve
mülkünü dileğince kullanabilecektir.
Fransız kadını yine kocasının iznini
gösteren imzası bulunmaksızın kre-
dili alış veriş yapabilecektir. Fran-
sız kadını oy hakkını ancak ikinci
dünya savaşından sonra elde etmiş-
tir.

FRANSA'DA MONOKİNİ YASAKLANDI

ransa'da Yüksek Mahkeme dün,
kadınların göğüslerini kapatma-
yan mayolar giymelerinin, ahlâka
aykırı bir hareket olduğuna karar
vermiştir. Adalet Bakanının, iki yaz-
dır monokini'nin, Fransız Rivierası'
nda yaygın oluşunu değinerek yap-
tığı müracaat üzerine, Yüksek Mah-
keme, bu konuda şu kararı almıştır:
«Herkesin girebildiği bir plâtda, bi-
kinisinin sadece altını giyerek dola-
şan bir kadın, kendisini ahlâka ay-
kırı bir şekilde teşhir ediyor demek-
tir.»

9

Medeni

Layfa'9

39

BİR KÖYDE, TOPLUM KALKINMASI İÇİN TEŞKİL EDİLDİ

Antakya, 7 (Güney İleri Merkez Bürosu — Teleks) — Altınözü İlçesinin «Karsu» köyü, Türkiyede ilk defa olarak «köy toplum kalkınması kurulu» teşkil edilmiştir. Altınözü ilçesi, toplum kalkınması yönünden pilot bölge olarak seçilmiş, geçen yaz aylarından itibaren buradaki köylerde incelemeler başlamıştı. Çukurova bölge plânlama projesi elemanları Karsu köyünün ihtiyaçlarını tesbit etmiş, köylünün imkânları ile devlet dairelerinin malî ve teknik imkânları değerlendirilerek yol, su, okul, cami gibi ihtiyaçlar projelendirilmiştir.

DÜNYADA KÜLTÜR SEVİYESİ YÜKSELİYOR

Unesco'nun istatistik yılına göre, dünyada her geçen gün okuma yazma bilenlerin sayısı artmaktadır. Yılıktaki bazı istatistiklerden anlaşıldığına göre: «Dünyada okuma - yazma bilmeyenlerin sayısı 1950'de yüzde 44'den bugün yüzde 40'a düşmüştür. 1959 yılında her çeşit okulda 257,6 milyon öğrenci varken bu sayı 1960'da 433 milyona yükselmiştir. 1950 ile 1960 arasında ilk okula kayıt yüzde 63, orta ve liselere kayıt ise yüzde 89 artmıştır.

KIYMETLİ ESERLER LÜGATI

Medeniyet tesis edilemeden beri meydana çıkan bütün zenginlikleri belirten «Kıymetli eserler lügatı»nın tanzimi için 408.000 saat çalışıldığı Belçika milli kütüphanesi müdürü tarafından açıklanmıştır. Bu eser için 25.000.000 matbaa hürufatı kullanılmıştır. Eser 600.000 satırıktır.

9

7

San Quentin Hapishanesinde Fakülte açılacak

Berkeley, California (A.A.) California Üniversitesi tarafından açıklandığına göre, ceza ve islah tarihinde ilk defa olmak üzere, San Quentin cezaevinde yakında dört yıllık bir fakülte açılacaktır. Üniversitenin kriminoloji okulu dekanı Joseph D. Lohman bu konuda bir araştırma programını yürüteceğini bildirmiştir.

Program, Ford Vakfı tarafından finanse edilecektir. İdare fakülte, okulun kurulacağı, saha, mahkûmların giriş şartları, ders programı ve işbirliği gibi konular, bu araştırma programı çerçevesinde ele alınacaktır.

Dekan, bu okulun, suçluların gerçekten islah olmasına yardımcı olacağı gibi, aynı zamanda suçların azalmasını, cezaevinden çıkanların, aynı suçu yeniden işlememelerini de sağlayabileceğini belirtmiştir.

9

Türkiye'deki kitap yayınında gerileme..

Millî Eğitim Bakanlığı Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğüne tesbit olunduğuna göre, 1965 yılında bütün Türkiye'de basılıp derlenen eserlerin sayısı 5.442'dir. Bunlardan 4.027 si kitap, 1.415'i broşür, plân ve haritadır. 4.514 telif esere karşılık 928 çeviri yayınlanmıştır. İstanbul'da 3.187, Ankara'da 1.783, başka yerlerde 472 eser basılmıştır. Konu sınıflandırması da şöyledir: Sosyal bilimler 1.841, uygulamalı bilimler, 1.011 edebiyat 864, genel konulu eserler 428, tarih coğrafya - bi-

yografya 336, güzel sanatlar 324, Turizm 278, nazari bilimler 241, din 236, dil 116, felsefe-ahlâk 91. Bütün bu eserlerden 242'si yabancı ve azınlık dillerindedir: İngilizce 150, Fransızca 37, Almanca 37, Ermenice 15, Arapça 8, Farsça 2, İbranice 2, Rumca 1.

1964'te ise tam 5.745 eser basılıp derlenmişti. Arada 303 aleyhte bir durum vardır. Böylece, Türkiye'deki kitap yayınında, 1957'denberi, ilk defa olarak bir gerileme görülmekte

En çok okuyan milletler. - Uluslararası yeni bir istatistik göre dünyanın en çok okuyan ulusları şunlardır: İngilizler, Norveçliler, Fransızlar, Kanadalılar, Almanlar, Avustralyalılar, İtalyanlar ve İsveçlilerdir. Acaba en az okuyan uluslar hangileridir?

HAYAT NEDİR?

Bernard Syaw'e göre :

«Bir alevdir!»

Bunda başka Napoleon :

«Bir kaledir!»

İspanyol şairi Calderon :

Yeni Adam 22

«Bir rüyadır!»

İngiliz tenkitçisi W.E. Henley :

«Bir dumandır!»

İrlandalı romancı Swift :

«Bir faciadır!»

Tanganyika'yı bulan kâşif Richard
Burton

«Bir merdivendir!»

Danimarkalı yazar Anderson :

«Bir peri masalıdır!»

Diye tarif etmişlerdir.

Yeni Adam — Dikkat ediyor-
musunuz, hepsi hayatı hayat olma-
yan başka bir şeye benzetiyorlar.
Onu niçin ortada «nedir?» karşılığı
yok!

SİNEMA VE ÇOCUKLAR

İtalyan Hıristiyan Demokrat me-
buslardan Ezio Donatini Meclise
bir önerge vererek 16 yaşından kü-
çük çocukların sinemalara girmele-
ri yasak edilmesini istemiştir.
Mebus diyor ki: «Kısa bir zaman
zarfında gösterilen filmlerde 914
ihtilâl, 645 hırsızlık, 360 sarhoşluk,
224 adam öldürme, 179 hırsızlık,
165 silâhli tecavüz, 120 kız kaçırma,
71 kasden yangın, 65 intihar vakası
görölmüştür. Bunlar körpe dimağlar-
da fena tesir yapıyor. Bu sebeple
çocuklar yalnız çocuk filmlerini sey-
retmelidirler».

Yeni Adam. — Herkes cinaî
filmlerin çocuklar üzerindeki kötü
etkilerini söylüyor. Ancak kimse ço-
cukları cinaî filmleri seyretmekten
ahkoyabilecek oluştta çocuk filmleri-
nin ne olabileceğini nasıl yapılabi-
ceğini söylemiyor. Çünkü bunu bil-
miyoruz.

ACIKLI GERÇEK

Göçmenlerde Birleşik Amerika'da
talebelerin bilgi seviyelerini ve
coğrafi malûmatlarını öğrenmek için
bir anket yapılmıştır. Söylendiğine
göre ankete memur olanlar talebele-
rin bilgi hantulelerinin düşük bulun-
duğunu kanaatine varmışlardır.

Sayfa: 10

10

2

1

2

m

7

2

yeni adam 23

Kolej talebelerinin yaridan azı. Birleşik Amerikanın nüfusunu sahih olarak söyleyebilmişlerdir. Yüksek tahsil talebelerinden 4752 si arasından ancak 71 u Yugoslavya'yı çevreliyen memleketleri sayabilmişlerdir.

10

710'

Yeni Adam — Bu haberin doğru olduğuna hiç şüphemiz yoktur. Okulda öğrenile nşeyleri yüzde vermiş beği biraz sonra unutulur. Yüzde onu hiçbir işe yaramaz, Geriye kalan yüzde on (beş) de sahibinin okullu olduğunu anlatmaya yarar!

beşi

EISENHOWER

General Eisenhower'in başlıca meziyetlerinden biri de, mesaj arkadaşlarının çalışmasından en iyi şekilde faydalanmağı bilmesidir. Onun adam seçme hususundaki kabiliyeti bazan arkadaşlarını hayret düşürür. Geçenlerde, vasat kabiliyet te bir generalin terfiini emretmiştir. Muavini, buna itiraz etmiş o generalin hiçbir işe yaramaz bir adam olduğunu söylemiş. Eisen hower şu cevabı vermiş :

Insanlar rakamlara benzerler. Tamamiyle kıymetsiz insan yoktur. Nitelik sıfır bile pek âlâ işe yarayabilir. Mesele onu yerine oturtmasını bilmektedir .

Yeni Adam. — Büyük bir yapıcı olan Eisenhower'in düşüncesi çok doğrudur. Faydasız insan yoktur. insanları yerli yerinde kullanmayı bilmeli.

DEN ÇOK SATILAN KİTAP

İnciyada en çok satılan kitap İncil'dir. İncil'ntamam ıdeğil, bazı parçaları 1136 lisana çevrilmiştir. Yalnız Amerika'da senelik satışı 8 milyondan fazladır.

İncil'den sonra en çok satılan kitap, Dr. Spock tarafından çocuk bakanına dair yazılan kitaptır. 1961 yılına sonuna kadar bu kitaptan, 10 milyondan fazla satılmıştır.

in

72

5

7

3
yeni adam 24

Romanla rarasında Grace Meta-

lions tarafından yazılan Piyton Floce
adındaki roman, 11 milyondan fazla
satis

satis temin etmiştir .

Yeni Adam — İşte Türkiye gibi
kalkınmak istiyen ~~uyelerin~~ örnek
alacağı bir gerçek. Demek kalkınma,
ilerileme, yaşama, dinsiz, imansız,
üküsüzlü olamıyor. Bu böyledir. Ne
elurdu, bu gerçeği bir kere anlasay-
dik.

PICASSO İLE RODİN

R essam Picasso, resme ilk baş-
ladığı sıralarda, bir gün büyük
heykeltıraş Rodin'e gitti, yaptığı bir
resmi gösterdi.

— Üstad dedi, bu tabloyu he-
niz imzalamadım. Çünkü önceden si-
zin fikrinizi almak istiyorum.

Rodin, tabloyu eline aldı, evir-
di, çevirdi, muayene etti, sonra ga-
yet ciddi bir tavırla :

— Tavsiye ederim ,imzala, oğ-
lum. Hiç değirse hangi tarafından
asılaçağı belli olur.

Yeni Adam. — Eğer bu anek-
dot doğru ise şu iki şeyden biri yok-
tur : Ya Rodin, ya da Picasso!

BİR KUNDURACIMIZ

F loransa'da açılan üçüncü ulus-
lararası ayakkabı sergisinde İsmail
Cevat Görgün adındaki bir kundu-
ra sanatçımız büyük bir başarı el-
de ederek birinci olmuştur. İtalya'nın
uluslardan birçok yarışmaları ara-
sında birinciliği kazanan sanatçımız
za altın madalyayı bizzat Floransa
Belediye Başkanı vermiştir. Böyle
bir birinciliğin ayakkabı ve moda iş-
çiliği bakımından ~~ne~~ yapan bir ülke
olan İtalya'da elde edilmiş olması san-
atçımızın başarısını ~~ör~~ kat daha
artırmaktadır.

Kundura sanatçımızın yaptığı
ayakkabılar orada düzenlenen ulus-

ülkesinin

10

nüz

lavasa

bu "t" "m" "n" "s" "e" "l" "e" "r" "v" "e" "s" "t" "i" "k" "i"

ün
bir

4

Yeni Adam 25
lararası defile de büyük bir ilgi toplamıştır.

Yeni Adam — Bu haber bir takım aydınları şaşırtmış olsa gerek. Oysa ki bunda şaşılacak ne var, Türk ulusu yeryüzüne yaydığı mimarlık, dekor, hattatlık eserleriyle dünyanın en büyük plâstik sanatçısı bir millet olduğunu göstermemiş midir? Bu kunduracı da bu ulusun çocuğudur.

10

gün

Yeni Adam 26
çaha on üç mizatıldığını bildiriyordu. Fakat Bowers keyfiyette nmalü-matta / rolmadığı için on gün önce cepheye gitmiş ve orada ölmüştür.

Yeni Adam. — Kadere inanan, tel bağlayan insanların iç oluşlarını aydınlatabilecek olan şaşırtıcı bir clay!

77

SOĞUGA EN DAYANIKLI MİLLET

S Soğuga en dayanıklı insanlar soğuga en dayanıklı insanlar sanıldığı gibi Eskimolar değil, Avusturyalılardır.

Merkez Avustralyayı do'aşan Kanadalı bioloji uzmanı J. S. Hart, incelemelerinde bu sonuca varmış.

Avustralyalı yerliler çok soğuk bir yerde bulununca, gıdelerinin ısı da düşüyor. Böylelikle çok daha az enerji harçlıyorlar.

Bu özellik irsi olsa gerek, çünkü şehirli de aynı tepkiyi gösteriyorlar.

Kertenkelelerde soğuga aynı şekilde uyarlar. Zaten Avustralya'daki bazı masalarda insanın dedesi olarak kertenkele gösteriliyor.

AMERİKADA TRAFİK KAZALARI

B Başkan Johnson, NewYork barosunun yıllık kongresinde gönderdiği bir mesajda Amerikanın, Vietnam savaşından sonra karşı karşıya bulunduğu en vahim mesele'nin kara yollarında meydana gelen trafik kazaları olduğunu söylemiştir.

Trafik kazalarındaki baş döndürücü ölüm nisbetini «mânâsız ve trafik bir katilam» olarak niteliyen Başkan, pek yakında kongreye kara yolları trafik yönetmeliğini düzenleyen bir kanun teklifi göndereceğini bildirmiştir.

Amerika'da geçen yıl içinde trafik kazalarında 49.000 kişi yaralanmıştır.

AYDA HAYAT OLMADIGI ANLAŞILDI

i İngiltere'deki Jodrell Bank Rasthanesi, «Luna - 9» dan yeni sinyaller almaya başlamıştır.

Yeni sinyaller dün sabah 2,32 ye kadar devam etmiş ve birsaat 20 dakikalık bu yayın sırasında «Luna - 9» dünyaya üç fotoğraf göndermiştir.

harçıyorlar.

en de

ölmüş,
3 milyon
500 bin
kişi

Sayfa: 11,

11

Öte yandan Moskova'da Sovyet yetkilileri, «Luna - 9» un çekerek radyo ile yeryüzüne gönderdiği resimlerden üçüncüsünü de dünyaya açıklamıştır.

Bu resimde Ay yüzeyinde hayat izi görünmemektedir.

YER YÜZÜNDE

1700000

NEBAT VAR

G enova Üniversitesine bağlı Botanik enistütüsü yeryüzündeki bütün nebatların bir katalogunu yapmaya karar vermiş. Bilginlerin ileri sürdüğüne görebugün yeryüzünde her cinsten bir milyon yediyüz bin çeşit nebat bulunmaktadır. Cenova Botanik enistütüsünde şimdilik elli bin nebatın kataloga geçirilmesi mümkün olabilmıştır. Çünkü her birinden bir örnek bulabilmek tahmin edildiğinden de zor ve hattâ imkânsız olmaktadır. Bu uzun işin antrak ilerideki yıllarda tamamlanacağı sanılmaktadır.

Tribune de Geneve

11 BİN DOKTORDAN

YALNIZ 5 BİNİ KALDI

İ şçi Sigortaları Hekim ve Eczacılar Derneğinin Yönetim Kurulu üyeleri dün bir basın toplantısı yapmış: Türkiyedeki sağlık problemi üzerinde durarak, özetle şunları söylemişlerdir.

sanı mevbevmevmevmevr

«Türkiyede mevcut onbir bin hekimin beş bini yurt dışına gitmiş burada kalan altı binin de bini meslek değiştirmiştir. Çünkü doktorlar kötü şartlar altında çalışmaktadırlar. Ayrıca Mecliste hazırlanan tam mesai kanun tasarısı da kifayetsizdir. Türkiyedeki sağlık problemi ile ne devlet adamlarımız ne partiler ve ne de Meclisimiz ilgilenmektedir. Bu yüzden başlayan hekim göçünün ardı arkası kesilmeyecektir.»

DUGUM KONTROLÜ

NÜFUS ARTIŞINI

YÜZDE 40 AZALTACAK

30

4

77

**RADYO NŞRİYATI
BOŞANMALARA
SEPEP OLUYORMUŞ**

I ngiliz kiliseleri Başpskopoların-
dan biri tarafından bir hitabede
belirtildiğine göre, radyoların neşri-
yatı boşanma sebepleri arasında mü-
hım bir yer tutmaya başlamıştır.

Bu rahibe göre, müzik dinlemek
yüzünden çıkan münakaşalar, çok
defa kavgalara ve nihayet ayrılma-
lara sebeb olmaktadır.

ATOM SANTRALİ

BERN ŞEHİRİNİN GÖBEĞİNDE
ren şehrindeki santral gaNrında
esası yenilikler yapılması ka-
rarlaştırılmıştır. Bu arada «İsviçre
Atom Enerjisi Birliği»nden bir mü-
hends grupu beledyeye başvurarak
garda br yeraltı atom santrali yap-
mayı teklif etmişlerdir. 1966 da baş-
lanacak olan bu santralde 50.000 ki-
lovat kuvvetinde bir kaynar su reak-
törül bulunacaktır.

91

İNSANOĞLU SEN!

Yazan: Fashine Battalioğlu

2

İNSANOĞLU, SEN!

Allah'ın büyüklüğüne inanmamak elde ^{xi} gelirmi? Gören göz, sezen gönül için her yerde Allah vardır. Yeni doğa bebeğinin anasının memesine sarılması, ana kuş yuvaya dönünce yavru kuşların civıldaşmaları Allah'ın büyüklüğünü bize daha çok anlatmaya yetmez mi? Bütün bunları görüp de insanoğlunun Allah'ın büyüklüğünü anlamaması elden gelir mi? Bir taraftan doğan ayı ^{xi} öbür taraftan batan güncesi görüp de Allah'a inanmamak elden gelir mi? Gökyüzünü süslüyen küme yıldızları, dönülgesi üzerinde koşan ayı görüp de Allah'ın büyüklüğünü anlamamak elden gelir mi? Fırtına kopunca, şimşek çakınca, gök gürleyince, ortalık toza, dumana karışınca tüyler ürpermesi ^{xi} nelde mi? Ufacık çekirdekten üreyen ağaçların yemişlerini yerken, Allah'a şükretmemek ^{xi} enu tanımamak olur mu?

İşte bu yücelikler karşısında Allah'ı tanımak istemeyen insanoğlu sen ne nankörün! Allah seni yokta ^{xi} nvar etti, seni ölü topraktan yaratı, sana biçim verdi, akıl verdi. Sana söz söylemesini öğretti, doğru ile eğriyi gösterdi, gıbah ile sevabi, haram ile helali öğretti. Seni büyüttü, yükseltti, şeytan ile meleği içinde hurma ağaçları bulunan cennet ile içinde zakkum ağaçları bulunan cehennemini bildirdi. İyi ile kötüyü nasıl ayıracığını öğretti. İnsanoğlu! Sen, nasıl olur da ona inanmazsın?

Birgün boruya üfürüleceğini o günün ^{xi} o çetin bir gün olacağını, tadacağın o korkunç azabı hatırlayıp ta Allah'ım sen günahlarımı affet demezsın!...

~~Faşih~~

Sayfa: 1/2

12

New York Eyalet Üniversitesi H
mî Araştırmalar Enstitüsü yö
neticisi Dr. Raymond Ewell bir Se
nato Encümenine verdiği izahat sı
rasında doğum kontrolü programla
rının uygulanması yolu ile Asya,
Afrika ve Latin Amerika'da nüfus
artışı temposunun yüzde 40 nisbette
azaltılabileceğini söylemiştir.

Uzman, buna rağmen besi' nve
nüfus arasında makul bir denge
sağlanması için tarımsal kalkınma
yo hız verilmesi gerektiğini anlat
mıştır.

Dr. Ewell doğum kontrolü prog
ramlarının Formosa ile Güney Ko
re'de iyi bir seyir gösterdiğini, Tür
kiye, Hindistan, Pakistan, Mısır ve
Tunus'ta programların uygulanılma
sına başlanıldığını söylemiştir.

«SUNİ GÜNEŞ»

YAILDI!

M ünih Max-Planck Enstitüsü
Profesörlerinden atom bilgini
Schlüte' rve arkadaşları tarafından
laboratuvarda hidrojen bombasın
dan «Sun'i güneş» elde edilmiştir.

Şimdiye kadar Ameirkan, Sov
yet ve İngiliz bilginleri, üzerinde ça
lıştıkları bu «Atom bombasını eh
lileştirme» konusunda hiç bir başarı
elde edememişlerdi.

Prof. Schüter ve çalışma arka
daşları hidrojen atomu çekirdeğini
60 milyon dereceye kadar ısıtmada
muvaffak olmuşlardır. Bu tıpkı gü
neşteki hidrojen atomlarının parça
lanmasından açığa çıkan enerjidir.

Bu şekilde ehlileştirilen hidrojen
atomlarından radioaktif kalıntılar
kalmamaktadır.

DÜNYANIN

DÖNÜŞÜ

YAVAŞLADI

D ünyanın kend eksenini etrafındaki
dönüşü hissedilir derecede yavaşla
mıştır ve bilginler bu olayı zah et
mekte âciz kalmaktadırlar. Geçen yı
lın lk dokuz ayı içinde, günlerin 0,6
milisaniye uzadığı tesbit edilmiştir.

YENİ ADAM KİTAPLARI

46

Fadime BALTACIOĞLU

YENİ ADAM KİTAPLARI

BALTACIOĞLU'NUN ESER- LERİ

Allah Nedir?	1000	»
Sosyoloji	1000	»
Türke doğru (ikinci cilt)	600	»
Batiya Doğru	600	»
Halkın Evi	250	»
Tiyatro	250	»

PSİKOLOJİ

Sapıklar	50	»
----------	----	---

EĞİTİM

Toplu Tedris	750	»
Öğretmen	400	»
Rüyamdaki okullar	250	»
Çocukların Terbiyesi	200	»
Talim ve Terbiyede İnkı- lâp (Arap harfleriy- le)	600	»
Gençler İçin En Büyük Tehlikeler	250	»
Genç Kız	50	»

1) Hayatta Muvafakiye-
tin Şartları 20 »

2) İnanacaksın, Başara-
caksın 20 »

3) Kendine Dön 20 »

4) Vatanını Sev, Orduya
İnan 20 »

5) Vazifeni Yap, Yapıcı
Ol 20 »

Ben Bir Türküm 25 »

İyi Çocuk 25 »

ROMAN

Batak (Roman) 750 »

Yalnızlar (Hikâye-
ler) 250 »

PIYES

Ölümler 250 »

Andaval Palas 250 »

Kafa Tamircisi 250 »

Akul Taciri 250 »

Kütük 250 »

Karagöze Ankara'da 250 »

Dolap Beygiri 50 »

Bargu (Samime Baltacı-
oğlu) 100 »

R. H. Quicke, Loco 50 »

Halis Ögü, Aşkın Psiko-
lojisi 250 »

4

12

12

13

B DÜNYANIN HAVASI

BUENOS AIRES, — Beş kitadan gelen 200 delegenin katıldığı «Hava temizliği» kongresi, dün açılmıştır.

6Açılış konuşmasını yapan Arjantinli Profesör Juan Kaplan, dünya havasının gittikçe kirlendiğini, Okyanus kıyıları, veya Alp gölleri gibi havanın güzelliğiyle tanınan yerlerde bu havanın artık temiz sayılamıyacağını söylemiştir.

Oturumlarda, 70'den fazla bilimsel rapor okunacaktır.

Delegelere dağıtılan broşürlerde, havanın ne kadar çok kirlendiğini anlatan şu örnekler vardır:

İngiltere'de bacalardan havaya her yıl dört milyon ton kir zerresi dağılmaktadır.

Amerika Birleşik Devletlerindeki Pittsburgh Çelik Endüstrisi şehri, günde etrafına 25 tonluk kir vermektedir. Bir litre havada genellikle 35.000 ilâ 140.000 kir zerresi bulunmaktadır.

HAFIZAYI KUVVETLENDİREN İLAÇ

Amerikan Bilimsel İlerleme Derneği'nin organı olan haftalık «Science» dergisinin bildirildiği göre, Plotnikoff ile Glasky adında iki Amerikan bilgini, hafızayı kuvvetlendiren bu ilaç bulmuşlardır. İki bilgin, derneği 26 - 31 Aralık tarihlerinde Berkeley'de (California) yapacağı yıllık kongreye bu konuda bir rapor sunacaklardır.

Dergi, bu niteliği konusunda fazla bilgi vermemekte, sadece son yıllarda bütün dünyadaki biyokimyacıların sinir hücreleri kimyasında yaptıkları araştırmalar gözönüne alınca bu iki Amerikalı bilginin çalışmalarının başarıya erişmesinin sağlanacak bir şey olmadığını yazmaktadır.

ilacın

bile

Sayfa: 13

bir

B İNSAN AÇ KALACAĞI»
irleşmiş Milletlere bağlı Gıda
ve Tarım Teşkilâtı (FAO) da
dünyadaki gıda ve nüfus meselesi ile
ilgili müzakerelere başlamış ~~buun~~
maktadır.

leulus -

FAO Teşkilâtı Başkanı Hintli
B. R. Sen, yapmış olduğu konuşma-
da dünyanın artan nüfus karşısın-
da gıda bakımından yarışı kaybet-
mekte olduğunu ifade etmiştir.

Nitekim Sen, bundan 35 yıl son-
ra 3 milyar insanın açlık içinde ola-
cağını, bu durumun da «büyük sos-
yal huzursuzluklar hattâ htilâllere»
sebeb olabileceğini belirtmiştir.

Komitesinin

Başkan, Refah Komtesinin «in-
sanların açlıktan , kurtulma» hürri-
yetleri hususunda İnsan Hakları Be-
yannamesine bir hükmün konulma-
sını istemiştir. Başkan bu sayede
bütün milletlerin insanları bir an
önce açlıktan kurtarmak için işbirli-
ği yapmaya dâvet edilmesini de işte-
miştir.

13

32

Televizyon boşanma

İsveçte televizyon önemli bir boşanma sebebidir. Ev kadını kocasını, eve televizyonun karşısına geçip kurulmak ve yemeğini orada yeyip yatmaya gitmek için gelmekle suçlamaktadır.

Her İsveç evinde televizyon vardır ve herbir İsveçlinin hayatı televizyon tarafından düzenlenmektedir. Saat 22 haberleri sonuna kadar evin efendisini küçük ekranın karşısında yemeğini sindirmeye bırakmak için tam bir sessizlik hüküm sürmelidir.

Sonra, günlük işinden olduğu kadar programdan da yorulan İsveçli adam, onu bütün gün beklemiş olan karısıyla konuşmaksızın yatmaya gider. Daha beteri, ev kadınına göre kocalık görevi de yerine getirilmemektedir. Kızgın bir İsveçli kadın:

— Bir metresi olduğumu öğrenmeyi tercih ederdim! de mekte tereddüt göstermemiş tir.

Bekâr erkekler evde kalmış kızlardan daha fazla bedbaht

Berkeley, California, (a.a.)

Bekâr erkekler, evde kalmış kızlar veya evli erkeklerden daha çok bedbin, hayata küskün ve âsabidir.

Ruh Sağlığı Millî Enstitüsü son çalışmaları sonucu bu gerçeği ortaya koymuştur. Berkeley'deki Ruh Sağlığı Enstitüsü psikiyatristlerinden Dr. Genevieve Knupper'in yönettiği araştırmalar sonucu dünyadaki en mesut insanların evli erkekler olduğu ortaya çıkmıştır.

Dr. Knupper'in ruh sağlığı uzmanlarından kurulu ekibi yaşı 23 veya 23 ün üzerinde 785 kişiyle konuşmuş ve kendilerine saadet, ruhl düzen ve işinden memnun olma yönlerinden gerçeği ortaya koyacak çeşitli sorular sormuştur. Araştırmalar sonucu evli erkeklerin bu üç kategoride en yüksek puanı aldıkları görülmüştür.

KEKEMELİĞE ÇARE

İskoçyalı bir doktor kekemeliğe karşı çareyi bulduğunu iddia etmektedir. Bir gazeteci kendisiyle röportaj yapmaya gider. İskoç doktor anlatır:

— Metodum çok basit ve çok etkili. Bilhassa kekeme İskoçlarda çok müsabet netice veriyor. Kekemelere, Honolulu'daki bir doktor arkadaşımın telefon numarasını veriyorum ve ona evlerinden telefon etmelerini, kırk defa «Kekemelik istemiyorum» demelerini söylüyorum.

— Bu metodun faydasını anlamıyorlar.

— Gayet basit, telefon fazla yazmanın diye kekemeden konuşmayı istiyorlar.

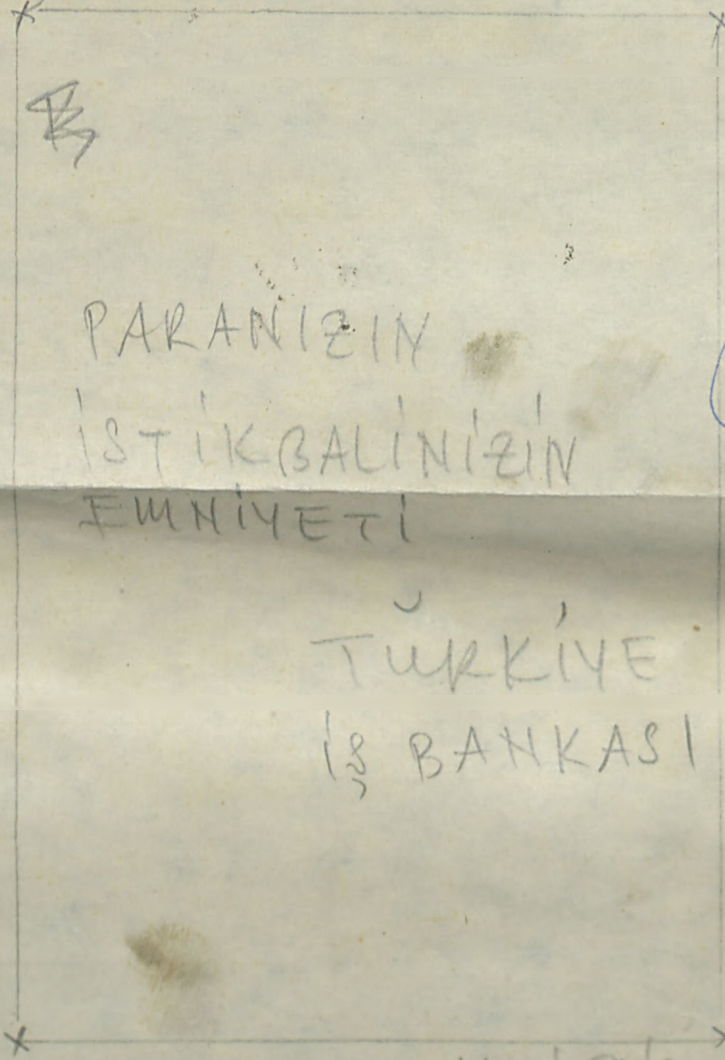
13

Dizilince

VIII

İLÂN: 2

AŞAĞIDAKİ BOYUTLARDA
KİLİŞESİ HAZIR!

13

yani adanı - 2

SÖZE başlamadan önce, karan-

likta kalabilecek bir noktayı aydınlatmak Alevilik üzerine bu satırları yazan ben, bütün Baltacıoğulları gibi, sünni bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiş, sünni terbiyesi almır, sünni kalmış bir insanım. Onun için burada, bilim sayar bir insanın bilim düşüncesi ile verdiği yargıların, vardığı sonuçların, bir alevinin sübjektif, öznel, şahsi, kişil düşünceleri olarak anlaşılması doğru olmaz. Amacın gereklerin anlaşılması türk yurdunun kislğine, bütün bugüne çalışmaktır. Bu, benim için bir ahlak lozsadır. Bu açıklomayı yaptıktan sonra konuya girebiliriz.

SİZ DE benim gibi yıllardanberi «milliyet» denilen o çözülmöz düğümü çözmeye uğraşmış iseniz, Ernest Renan'ın psikolojik birliğe dayanan milliyet tarifini öğrenmiş, Ziya Gökalp'in kültür birliğinde kendini bulan tarifini de eleyip eleştirmiş olacaksınız. Ancak benim gibi siz de, aranıp bulunması ömürlere bedel olan bu tariflerden hiçbiri ile yetinmeyeceksini. Neden? Yanlış oldukları için mi? Eksik oldukları için mi? Hayır, «milliyet» denilen sosyal gerçek çok geniş, çok girift, bu tarifeler de çok dar, çok yüzde oldukları için...

O zaman yapacaksınız? Kitaplara kapandı kalacak mısınız, yoksa Rönesans insanları gibi olaylara mı yöneleceksiniz? Besbelli ki olaylara yöneleceksiniz. Bu olaylar size gerçeğin giriftliğini, zenginliğini, hattâ estetiğini gösterecektir. Bu gerçekler acununda milliyetin tarifi için bulabileceğiniz en temelli karakterler neler olacaktır? Siz de benim gibi kırk yıl çalıştıktan sonra göreceksiniz ki, bu temelli karakterler «gelecek» adını verdiğim özelliklerdir. Hayvandaki belkemiği gibi hiç değ şmiyen birtakım özelliklerdir: Dilde yapı, müzikte melodiler, anlatımda mimikler, bezemede motifler, mitler, masallar, atasözleri gibi birtakım

14

Sayfa: 14 / 15

357

2

gelenekler... İşte beni yirmi beş, otuz yıldanberi alevîler, alevîliğin türü kolları üzerinde incelemeler yapmaya yeltenen sebep, bu milliyet gerçeğini sonuna değin aydınlatmak istememdir. Eğer milliyet gerçeğinin bir «gelenek birliği» olduğunu anlamış olsaydım, ne alevîlik gerçeğini kavramış olacaktım, ne de Doğu'da kürtçe konuşanların, Hatay'da arapvuzların Türk olduklarını anlıyamiççe konuşanların, Karaimlerin, Gagayacaktır.

Şunu da açıklamak isterim ki, bizler gibi ilk gençliğinden beri, alevî düşmanı olan softaların talkınları, etkileri altında kalmış, kafası alevîler hakkında yalan, yanlış söylentilerle doldurulmuş olan insanların, alevî gerçeğini hiç bozmadan, olduğu gibi kavrayabilmesi, sonra yine bunu o doğrulukla açıklayabilmesi, öyle kolayca yapılabilecek işlerden değildir.

İşte ben de her sünnî Türk gibi, alevî doğrusunun yerine alevî yanlışını kafamda taşıdıktan sonradır ki, alevîlik denilen gönül ve kafa gerçeğini doğru olarak açıklayabilmek güçlük çektim. Çünkü insan ruh yapısının gereği, önel (a priori) düşünmeye çok eğilendir. İnsan için bu duysal durumdan kurtulmanın tek yolu bilim tekniğine, metoda dört elle sarılmaktır.

Benim yaptığım da budur: Alevî gerçeğini olduğu gibi, sünnî korkusu ile değil, bilim ilgisi ile incelemeye, açıklamaya çalıştım. Tıpkı bir fizikçinin yıldırım olayını incelemesi gibi, tıfki bir biyolojistin evrim olayını incelemesi gibi, tıpkı bir sosyologun intihar olayını incelemesi gibi, objektif, nesnel olarak.

ALEVİLİĞİN DOĞUŞU

Alevîlik der demez ilk düşünülən, Hazret İ Ali'dir. Alevîlik, Ali sevgisi ile başlar. Bütün alevîlerde, alevîlik adı altında toplanan bütün mezheplerde ve tarikelerde bu sevgi

3

vardır. Sünniler de Ali'yi severler. Ali sevgisi yersiz bir sevgi değildir. Çünkü Ali doğrudur, iyidir, güzeldir. Türkün mâserî vicdanında insanlık değerleri için ayırdığı ve benimsemiş olduğu her değer, her erdem, Ali'de vardır. Onun için Ali, alevîlerin sevgilisidir ve Türklüğün timsalidir.

Ali, çocukluğunda bile putlara tapmıyordu. Onun için ona, «kerem - Allah-ü vechehu» denilmiştir. Ali, ilk müslüman olanlardan biridir. Ali, Tebük savaşından başka bütün savaşlarda peygamberin yanında bulunmuştur, onunla birlikte savaşmıştır. Uhud'da altı yerinden yaralanmış. Hayber'e hücum ettikleri gün de, birçok savaşlarda olduğu gibi sancağı, livayı Muhammedîyi taşımıştır. Şu sıfatlar onundur: Ali-yyel Mürtezâ, Esad Allah al-galib, Şir-i Yezdan, Şah-ı Evliyâ Şah-ı Merdân. Tarihte Ali-i Abâ adını alan, Ali'nin de içinde bulunduğu aile topluluğuna şunlar vardır: Peygamber, kızı Fatime, peygamberin iki torunu, Hazreti Ali.

Alevîlerdeki Ali sevgisi, sünnilerdeki gibi normal bir sevgi değil, şoşkun, taşkın, normal üstü bir sevgidir. Bu özelliği nasıl anlamalı? Alevîlerdeki Ali sevgisinin baynağı uzaklarda, derinlerde, Bu noktada biraz durmalıyız. Ali kimdir? Ali, Allah'ın sevgili kulu Muhammed'in amcasının oğlu, yeğenidir. Her ikisi de Kureys kabilesindedir. Kureys, Arap oğlu Arap (Arab-ı âribe) değildir. Sonradan Araplaşmış Arap (Arab-ı müstarebe) dir. Kureyslilerin atası İbrahim peygamberdir. İbrahim Peygamber'in babası Âzer'dir. Âzer sâmi değil, turanidir. Bütün bunlar birtakım kuruntular değil, tarihin verileri, belgelelidir.

Şimdi bir de Kur'an ne diyor, onu dinliyelim. Bir âyete göre, ne İbrahim, ne İbrahim'den türeyenler yahudi, nasrani değildirler. Baş-

74 de

berler

4

ka bir âyete göre de, bütün peygamberler
bir İbrahim'in soyundan gönderilmiştir.

Şimdi bir de peygamberimiz ne diyor, onu dinliyalim. Peygamberimiz bir hadisinde şunu diyor: yer yüzünde türk kavmi diyor: yer vardır, onunla iyi geçinin, çünkü asil bir kavimdir. Başka bir hadisinde de, ben araptanım, arap benden değildir, diyor.

Biraz da etnografyaya göz atalım. Eski arap totemleri hep erkek totemlerdir. Oysa ki Kureys kabilesinin totemleri arasında dişi olanlar da vardır. Böylece totemleri seçmek işinde kökü arap olan kabilelerle sonradan arap ol'n kabilelerden Kureyslilerin arasında emelli bir ayrılık daha vardır.

Şimdi biraz da peygamberimizin ve Ali'nin taşıdıkları ahlâk gelenerine dikkat edelim. Bu iki insanın yaşayışını, karakterini inceleyelim. Bunlar hiç de arabınki değildir.

Bütün bu tarihî, etnografik bilgiler peygamberimizle yeğenin türk soyundan gelme, türk milli geleneklerini taşıyan insanlar olduklarını göstermiyor mu? belgeler, en aşağı peygamberimizin türk soyundan geldiği konusunda bir hypothèse, bir varsayım yapmamıza izin verir. İncelemeyi sonuna kadar ilerletmek, büsbütün aydınlatmak tarihçilere düşer.

Bu inceleme yapıldarsun, şimdiden kesi olarak bilinen bir gerçek berimiz, araplar ile Ali arasında daha varsa o da şudur araplar ile peygamberin ilk günlerde çarpışma olmuş, bu çarpışma tarih boyunca araplarla türkler arasında sürüp gitmiştir. Bunu bir hilâfet kavgası diye yorumlamak kolaydır. Ancak, bu çatışmanın zaman içinde sürüp gitmesini hilâfet kavgası ile açıklamak elde değildir. Besbelli ki bu iki takım insan arasında kafa ve gönül ayrılığı vardır. Evet, peygamberimizin Mekke'de

5

gördüğü o karşıkoyma, o karama, o düşmanlık başka türlü nasıl açıklanabilir? peygamber'in Mekke'den Medine'ye göçmesi, Muaviye, Ali, Hasan, Hüseyin, Kerbela olayları başka türlü nasıl açıklanabilir

Bu çatışmanın bir evresi halife Ali ile Muaviye ordular arasında olan safın savaşıdır. Ali ordusunun yirmibeş bin, Muaviye'nin ordusunun kırkbeş bin ölü verdiği bu kanlı savaştan sonra islâm birliği ikiye ayrılmıştır: Biri «şîa» denilen Ali taraftarları, öbürü «Nevasıp» denilen daha sonra da «şünnî» adın alan taraftır.

Tarih Deyimleri ve sözlüğü adlı eserdeki şu saturlar ne kadar düşündürücü, ne kadar üzücüdür:

«Bektaşîlik Anadolu'nun ortasında ıssız bir köyde uyanmıştır. Ulemanın nazarından uzak kaldığı gibi, şehirlilerden ziyade köylüler ve yörüklerin arasında yayıldı. Hattâ uok zaman göze bile çarpmadı. Ancak tamamiyle teccsüs ettikten ve dal budak saldıktan sonra anlaşıldı.» (Sahife: 196)

Sızün kisası, Alevilik, Ali'nin şehit edilmesinden sonra yayılmıya başlamış, Hasan ile Hüseyin'in şehit edilmesinden sonra da arabılmayan bütütün yayılmıştır. Irak'ta Mısır'da ise pekaz yayılabılmıştır. Aleviliğin yayılan şekilleri şunlardır: Haydariler, Kalenderiler, Abdallar, Bektaşiler.

Açıkça görülüyor ki sünnî-alevî çatışması ta o zaman başlamış olan haşimî-emevî çatışması, sünnî-alevî şeklinde sertliğinden hiç bir yey kaybetmeden bu güne kadar sürüp gelmiştir.

Yeni Adam'ın 715'inci sayısında «Alevî Türkleri ve Türklük Üzerinde Tarihi Gerçekler» ve Ali Haydar Dikmen imzalı yazıda aleviliğin doğuşu şöyle açıklanmaktadır: «Din noktai nazarından emevî istibladını ve Yezid'in şerrini, zulmünü protes-

?

P

K

?

g

birliği

14

c

o

il kelerde

a

x

haşukeli

o

90

41

Hazreti Peygamber'in hanedanına,
derin sevgi ile bağlı bulunan bir
müslüman cemması.»

~~X Kulupe altına çift satır olarak X~~ (7)

Bütün dünyaya in salmış olan ressam
Reddel'in şu tablosuna bir bakın. Dikkatle,
uzun uzadıya bakın. Ne görüyorsunuz?
Bir kadın resmi, değil mi? Nasıl kadın?
Güzel bir kadın! Başka ne görüyorsunuz?
Sanat eseri! Niçin sanat eseri? Önce
iş, güç iş! Sanatkar bunu yapmak
için çok emek sarfetmiştir. Başka? Başka
başka... Başka bir şey görmüyorsunuz.
Peki, sizi bu tabloda peksen nedir? Kadın
deması, güzel kadın deması, ^{değil mi?} sanat eseri

Bu tabloda sizi çeken, kadının cinsi cazibesi,
albenisi değil mi? Olabilir. Bodin'in Panseur'un
deki anlam bu tabloda var mı? Yok! Peki,
ortaya primitiflerindeki mistiklik? O da
yok! Ey... Herkes'in sonsuzluğu düşün-
düren hakisi? Yok, o da yok! Öyleyse,
cinsi cazibeden başka ne var burada?
Bütün sanat eserlerini dükkanları gibi
görün. Ezherlettikleri gibi değil! Rönesans
yalnız tabiiata, şekle, figüre gitmesilildi.
Anlama gitmesilmedi. ^{simi} Figüratif olmayı
bildi, nonfigüratif olmayı bilmedi.

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlere İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanıtı

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTWRTO300201